

Referat

Møte om: Særmøte med Arbeids- og velferdsdirektoratet 27. mai 2015

Saksnr.: 14/3692

Til stede: **Fra Arbeids- og velferdsdirektoratet:** fungerende arbeids- og velferdsdirektør Kjersti Monland, tjenestedirektør Bjørn Gudbjørgrud, fung.styringsdirektør Anne Cathrine Brodtkorb, Haakon Hertzberg, Per Inge Langeng, Lena de Faveri.

Fra Arbeids- og sosialdepartementet: ekspedisjonssjef Ulf Pedersen, ekspedisjonssjef Tom Gulliksen, avdelingsdirektør Odd Wålengen, avdelingsdirektør Ola Ribe, avdelingsdirektør Tone Westlie, avdelingsdirektør Espen Opjordsmoen, avdelingsdirektør Solgunn Marita Tverrfjell, fagdirektør Jiri Klaska, [redacted] (ref), seniorrådgiver [redacted] (ref), seniorrådgiver [redacted]

Fra Barne- og likestillingsdepartementet: fagdirektør Per Tehel.

Dato: 27.05.2015

Møteleder: Ulf Pedersen

Referent: [redacted]

Kopi: ARBA, PA, BØA

Referat fra særmøte 27. mai 2015

Dagsorden

1. Langsiktige styringsutfordringer, herunder økonomi og ressursstyring, porteføljestyring
2. Langsiktige kunnskapsbehov på arbeids- og velferdsområdet
3. Styringen av arbeidsmarkedstiltakene. Hvordan sikrer direktoratet god måloppnåelse gjennom året som er tråd med budsjettforutsetningene. Status for tiltaksgjennomføringen og utfordringer hittil i år, samt direktoratets vurderinger av behovet og mulighetene for å utvikle styringssystemet

1. Langsiktige kunnskapsbehov på arbeids- og velferdsområdet

Arbeids- og velferdsdirektoratet startet med å orientere om arbeidet med å utarbeide dokument om "Langsiktig prioriteringer av kunnskapsbehov i arbeids- og velferdssektoren". Dokumentet er utarbeidet av en arbeidsgruppe ledet av Arbeids- og velferdsdirektoratet med deltakere fra Arbeids- og sosialdepartementet. Mandatet til arbeidsgruppen følger av brev av 30.10.2014 der Arbeids- og sosialdepartementet ga direktoratet i oppdrag å nedsette en arbeidsgruppe som:

1. til særmøte i april/mai 2015 skal utforme et innspill om langsiktige prioriteringer og ev. behov for satsingsforslag på arbeids- og velferdsområdet, og
2. til særmøte høsten 2015 utvikle med utgangspunkt i behandlingen av de langsiktige prioriteringene på særmøte våren 2015 et utkast til en plan for evaluering av tiltak, tjenester og andre virkemidler, samt å peke på hvordan de konkret kan gjennomføres.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet deltok etter eget ønske ikke i arbeidsgruppen. Under møtet ga de imidlertid uttrykk for at de ønsket å være med i det videre arbeidet.

Arbeidsgruppen innhentet ikke særskilte kunnskapsoppsummeringer knyttet til arbeidet med å avklare langsiktige kunnskapsbehov. Arbeidsgruppen mente at den hadde tilstrekkelig oversikt til å kunne identifisere de viktigste behovene på noen lengre sikt. På bakgrunn av sentrale politiske målsettinger, omverdensanalyse og noen overordnede synspunkter på kunnskapssituasjonene i arbeids- og velferdssektoren ble det langsiktige kunnskapsbehovene inndelt etter følgende tre hovedområder:

- Arbeidsrettet oppfølging
- Ytelser og stønadsregimer
- Organisasjonsutvikling og ledelse

Under hver av de ovenfor nevnte områdene ble det nevnt 3-4 spesifikke kunnskapsbehov. Ytterligere spesifisering ble lagt i vedlegg. I det siste punktet i det fremlagt dokumentet hadde arbeidsgruppen trukket frem følgende nye strategiske føringer knyttet til fremtidig kunnskapsinnhenting:

- Økt satsing på evalueringer og utprøvinger av nye reformer og tiltak
- Økt bruk av kunnskapsoppsummeringer
- Styrking av datagrunnlaget
- Oppbygging av faglig sterke forskermiljøer
- Målrettet internasjonalt samarbeid

I den påfølgende diskusjonen ble det lagt vekt på at det fremlagt dokumentet ga et godt utgangspunkt for det videre arbeidet frem mot høsten med å konkretisere anskaffelser av ny kunnskap på arbeids- og velferdsområdet.

Arbeids- og sosialdepartementet var opptatt av at direktoratet ventet med å lyse ut FARVE-midlene for 2016 slik at midlene blir brukt til å følge opp planen som skal utarbeides og behandles på et sær møte høsten 2015, jf. kulepunkt 2 i ovenfor nevnte brev fra Arbeids- og sosialdepartementet.

Arbeids- og sosialdepartementet orienterte om arbeidet med å gjennomgå alle midler til FoU-formål som departementet og direktoratet rår over, herunder også tildelinger til NFR, med henblikk på en mulig ny fordeling.

Konklusjon

Det var enighet om at det fremlagt dokumentet om "Langsiktig prioriteringer av kunnskapsbehov i arbeids- og velferdssektoren" skal legges til grunn for det videre arbeidet med å utarbeide en plan for evaluering av tiltak, tjenester og andre virkemidler og hvordan disse konkret kan gjennomføres til møtet i høst. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet inviteres til å delta i dette arbeidet sammen med Arbeids- og sosialdepartementet og Arbeids- og velferdsdirektoratet.

2. Langsiktige styringsutfordringer

Direktoratet har våren 2015 utarbeidet en strategisk risikoliste som grunnlag for arbeidet med langtidsplan og budsjett. Langtidsplanen og budsjettet har et fire års perspektiv, men redvideres årlig. Det er viktige verktøy i den langsiktige styringen av etaten. Med utgangspunkt i overordnede prioriteringer utarbeides effektmål og målbare resultatmål for årene fremover. Dette legger føringer for prioriteringer i de årlige budsjettene.

Departmentet påpekte at det blir viktig med en dialog om langsiktige mål og indikatorer mellom direktoratet og departementet opp mot prosessen med tildelingsbrevet.

Direktoratets analyser viser forventet økt arbeidsmengde som følge av demografisk utvikling i befolkningen. Framskrivninger viser at det blir flere brukere/oppgaver, tilsvarende et behov på i underkant av 300 årsverk frem til 2019. Samtidig er ambisjonene i tildelingsbrevet mange, og det forventes reduserte økonomiske rammer (0,5 % per år). Gevinstrealisering vil gi effekt, men vil i følge direktoratet ikke lukke gapet fullt ut. Derfor må direktoratet vurdere strukturelle grep, grunnramme for de ulike avdelingene (årsverk), gjøre tydelige prioriteringer, gjennomgå IKT-kostnader, størrelse på portefølje og gevinstuttak.

Direktoratet ønsker en dialog med departementet om styringssignaler og virkemidler for å lukke gapet, herunder mulige strukturelle grep og langsiktige styringssignaler.

Departmentet viste til at det vil være dialog mellom departementet og direktoratet rundt ulike strukturelle grep fremover, blant annet i forbindelse med oppfølging av Vågend-

rapporten og den varslede Stortingsmeldingen. Samtidig er det viktig at direktorat utnytter mulighetene som ligger innenfor direktoratets handlingsrom.

Direktoratet redegjorde deretter for arbeidet med gevinstrealisering og tiltak i utviklingsporteføljen for å møte situasjonen. Utviklingsarbeidet må skape verdi for flere interessenter, herunder personbrukere, NAV-ansatte og NAV som organisasjon, arbeidsgivere og øvrige samhandlere. Planlagt utvikling spenner over flere deler av virksomheten, og initieres dels av politisk nivå, samhandlere eller NAV. Prioriteringer i porteføljen drøftes blant annet med utgangspunkt i estimerte effekter på fire dimensjoner: økt tilgjengelighet, redusert responstid på myndighetskrav, kostnadseffektiv organisasjon og effektive arbeidsprosesser. Direktoratet opplever i dag at utvikling for å møte myndighetskrav legger beslag på for mye av utviklingskapasiteten.

Departementet viste til at det er viktig med en dialog mellom departement og direktoratet rundt gevinstrealisering og prioriteringer. Vi trenger best mulig oversikt over mulige gevinster og drivere på kostnadssiden. Dette er blant annet viktig inn mot budsjettarbeidet i departementet.

3. Gjennomføringen av arbeidsmarkedstiltakene

I 2015 er det planlagt å gjennomføre om lag 61 000 tiltaksplasser (inkl. nye 1000 plasser for helt ledige i 2. halvår 2015 som følge av RNB), hvorav 12 500 for ledige og 48 500 for personer med nedsatt arbeidsevne. Det er satt krav om at tiltaksgjennomføringen skal ligge innenfor et intervall på +/- 3 pst. rundt måltallet for antall tiltaksplasser.

Tiltaksrapporten per april viser at det er gjennomført om lag 12 900 tiltaksplasser i gjennomsnitt for ledige hittil i år. Dette er om lag 300 færre plasser enn planlagt for perioden. Avviket er redusert fra januar til april. For personer med nedsatt arbeidsevne er det gjennomført om lag 48 200 tiltaksplasser i gjennomsnitt hittil i år. Dette er om lag 2 000 færre plasser enn planlagt for perioden. Samlet for begge gruppene er det et avvik på om lag 4 pst. per april, altså samlet sett under tildelingsbrevets gjennomføringskrav. Avviket er redusert fra 4,4 pst. i februar til 3,2 pst. i april. For hele 2015 ventes foreløpig en samlet underproduksjon på om lag 800 plasser under kap. 634, post 76. Dette er innenfor intervallet på +/- 3 pst. Avvikene skyldes i all hovedsak lavere gjennomføring for personer med nedsatt arbeidsevne. Direktoratet presenterte på særmøtet oppdaterte tall for tiltaksgjennomføringen per 24. mai 2015. De nyeste tallene viser en forbedret tiltaksgjennomføring. Den faktiske samlede tiltaksgjennomføring er tilnærmet det planlagte nivået for mai 2015. Det faktiske tiltaksnivået for helt ledige er nå noe høyere enn det planlagte nivået for mai. Det er fortsatt utfordringer knyttet til lavere tiltaksgjennomføring for personer med nedsatt arbeidsevne, men avvikene er redusert fra februar til 24. mai.

Det er direktoratets vurdering at tiltaksgjennomføringen nå er på et tilfredsstillende nivå. Det legges opp til at tiltaksgjennomføringen i resten av året blir om lag som

planlagt. Direktoratet gjør imidlertid oppmerksom på at det kan bli krevende å gjennomføre planlagt tiltaksnivå innenfor tildelt ramme på grunn av økte utbetalinger til tiltakspenger. Dette har ført til utfordringer knyttet til økonomistyringen og har skapt behovet for omfordelingen av tiltaksplasser og midler mellom fylkene gjennom året. Dette kan imidlertid avhjelpes ved at etaten har gjenstående midler på tilsagnsfullmakten for aktivitet tidligere år som utbetales i 2015. Departementet viste til at direktoratet allerede har mottatt en tilbakemelding om å kunne forvalte de frigjorte midlene innenfor de rammene og føringene som allerede gjelder. Direktoratet informerte videre om at det som vanlig kan bli noe krevende å trappe opp tiltaksgjennomføringen etter sommeren som følge av en forventet lavere aktivitet i juli/august. Direktoratet vil ha særlig fokus på at opptrappingen skjer så tidlig og raskt som mulig, slik at det ikke oppstår noe avvik mellom planlagt og faktisk gjennomføring.

Når det gjelder utfordringer knyttet til gjennomføringen av tiltak, la direktoratet vekt på at det har tatt tid til å vri bruken av tiltak for å komme opp på et ønsket nivå (gjelder spesielt vridningen til tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne som ble vedtatt ifm statsbudsjettet for 2014). Det ble også gjort oppmerksom på at mange som kunne hatt nytte av tiltakene som er forbeholdt personer med nedsatt arbeidsevne, som innvandrere og ungdom, ikke er kvalifisert for disse. Direktoratet har manglet gode styringssystemer som gir god oversikt over brukerporteføljer. Slike systemer er nå under utvikling og direktoratet viste til to prosjekter i Østfold og Tøyen.

Utviklingen følges nøye når det gjelder gjennomføring av det planlagte tiltaksnivået. Direktoratet rapporterer skriftlig hver måned og gjennom møte med departementet. Fylkene rapporterer til direktoratet månedlig og data for tiltaksaktivitet fordelt på innsatsgrupper og kroneforbruk oppdateres ukentlig. Det er videre lagt opp til fast styringsdialog med fylkene annenhver måned, ekstra styringsdialog med enkeltfylker etter behov, månedlige møter med fylkesdirektørene, samt fagsamlinger for fagpersoner og kontrollere fra fylkene.

Direktoratet framhevet at dette oppfølgingsarbeidet, i tillegg til den pålagte rapporteringen på 15 styringssignaler som omhandler bruk av arbeidsrettede tiltak, etter deres vurdering innebærer en for detaljert styring av aktivitet mot fylkene og kontorene, og at dette rapporteringsregimet i seg selv legger beslag på tid og ressurser i organisasjonen.

Etter direktoratets vurdering er det behov for å utvikle et mer hensiktsmessig styringssystem for arbeidsmarkedstiltakene. Direktoratet pekte på noen forhold som på sikt kan gjøre styringen enklere. Det dreier bl.a. seg om å unngå todelingen av tiltaksbruken, bevilge tiltakspenger som overslagsbevilgning, utvide dagens intervall for tiltaksgjennomføringen fra 3 til 7 prosent, samt å redusere antall styringssignaler. Departementet viste i den forbindelse til det pågående arbeidet med å se på styringssystemet knyttet til arbeidsmarkedstiltakene, der også direktoratet er involvert. Departementet viste også til at styringssystemet også må reflektere til mål og

prioriteringer som framgår av budsjettproposisjonen og av Stortingets vedtak, også i de tilfeller der dette bidrar til å gjøre styringssystemet mer komplekst enn det ellers kunne vært.